

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

8e Montessorischool Zeeburg

Plaats : Amsterdam
BRIN nummer : 22LE|C1
Onderzoeksnummer : 289923
Datum onderzoek : 4 juli 2016
Datum vaststelling : 21 september 2016

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	EINDOORDEEL	6
3	TOELICHTING	7
4	REACTIE VAN HET BESTUUR	14
5	OPZET VAN HET ONDERZOEK	16

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 4 juli 2016 een onderzoek uitgevoerd op de 8e Montessorischool Zeeburg naar aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en de naleving van wet- en regelgeving. De aanleiding voor dit onderzoek was het volgende.

De inspectie heeft op 4 juli 2016 op de 8e Montessorischool in eerste instantie een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd in het kader van een pilot waarbij is gewerkt met het nieuwe concept waarderingskader. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat er risico's zijn in de kwaliteit van het onderwijsleerproces, in de begeleiding en zorg voor leerlingen en in de kwaliteitszorg van de school. Tijdens dit onderzoek heeft de inspectie de uitkomsten met het bestuur besproken en is besloten om het pilot-onderzoek om te zetten in een onderzoek naar mogelijke tekortkomingen in de onderwijskwaliteit met het vigerende waarderingskader.

Conform de uitgangspunten van het programmatisch handhaven onderzoekt de inspectie tevens standaard of wordt voldaan aan bepaalde wettelijke voorschriften.

2 EINDOORDEEL

Kwaliteit

De kwaliteit van het onderwijs vertoont belangrijke tekortkomingen en is als zwak beoordeeld. Om deze reden kent de Inspectie van het Onderwijs aan de 8e Montessorischool Zeeburg een aangepast arrangement zwak toe. De school valt onder intensief toezicht. Met het bestuur is afgesproken dat de onderwijskwaliteit in juli 2017 weer van voldoende niveau is. De inspectie voert in het derde kwartaal 2017 een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (okv) uit om na te gaan of de tekortkomingen zijn opgeheven.

Belangrijkste bevindingen

De inspectie komt tot de conclusie dat de kwaliteit van het onderwijs op de 8^e Montessorischool Zeeburg zwak is. Deze conclusie is allereerst gebaseerd op onvoldoende kwaliteit van de lessen en onvoldoende differentiatie tussen leerniveaus. Tegelijkertijd schiet ook het zorgsysteem tekort. Niet alle leerlingen die extra uitdaging of ondersteuning nodig hebben zijn gesignaleerd en voor leerlingen die wel zijn gesignaleerd en extra zorg nodig hebben, is dit niet in alle gevallen ook aanwezig. Tenslotte ontbreekt het aan een cyclisch proces van evalueren, verbeteren en borgen van de kwaliteit. Dit alles leidt tot tegenvallende resultaten in relatie tot de kenmerken van de leerlingenpopulatie. Om te voorkomen dat de resultaten verder teruglopen, is het van belang het onderwijs op de school een stevige kwaliteitsimpuls te geven.

De 8^e Montessori heeft al een aantal jaren achtereen te kampen gehad met veel personele wisselingen, waardoor het heeft ontbroken aan continuïteit in de aansturing en schoolontwikkeling. Zowel in het lerarenteam als bij de directie en de intern begeleiders zijn veel wisselingen geweest. Door het gebrek aan sturing waren leraren op zichzelf aangewezen en raakte de professionele cultuur buiten beeld. Een goed systeem van interne kwaliteitszorg om tijdig risico's te signaleren en te sturen op verbetering van het primaire proces is achterwege gebleven.

3 TOELICHTING

Hieronder staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader primair onderwijs 2012. Indicatoren die bij een kwaliteitsonderzoek de doorslag geven of een school (zeer) zwak is, de zogeheten normindicatoren, zijn gemarkeerd met een asterisk. Voor een overzicht van alle normindicatoren zie het Toezichtkader po/vo 2012 op www.onderwijsinspectie.nl. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. zeer zwak
2. zwak
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Opbrengsten

Opbrengsten		1	2	3	4	5
1.1*	De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			•		
1.4	Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden.		•			
1.5	De sociale competenties van de leerlingen liggen op een niveau dat mag worden verwacht.					•

De inspectie beoordeelt de eindresultaten van de school als voldoende. Dit oordeel is gebaseerd op de resultaten van de eindtoets in de groepen 8 van de laatste drie jaar. Deze resultaten liggen in alle drie de jaren boven de ondergrens die de inspectie hanteert. Wel is er sprake van een dalende trend, waarbij de eindresultaten van 2016 nog maar net boven de ondergrens liggen. De resultaten vallen gezien het grote aantal goed lerende kinderen tegen. De prognose voor de groep 8 volgend jaar (huidige groep 7) is ongunstig. De vraag rijst of dit een zwakke groep is of dat de resultaten het gevolg zijn van tekortschietend onderwijs.

Ditzelfde beeld is er bij de resultaten die de leerlingen tijdens hun schoolperiode halen. Ook hier zijn de resultaten voldoende, maar halen de leerlingen te weinig leerrendement. Vooral voor rekenen en wiskunde en spelling zijn de resultaten zorgelijk. Het beeld van de resultaten van de leerlingen is daarmee op schoolniveau lager dan wat op basis van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden.

Verder is er geen garantie dat alle leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben en in aanmerking komen voor een ontwikkelingsperspectief, dit ook hebben. Het betreft hier leerlingen die, op één of meer vakgebieden, het eindniveau van groep 8 niet zullen halen. De school kan daarom niet aantonen of en in hoeverre, deze leerlingen zich conform hun mogelijkheden ontwikkelen. Om deze reden is indicator 1.4 als onvoldoende beoordeeld.

Leerstofaanbod

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.1*	Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
2.2*	De leerinhouden voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			•	
2.3	De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.			•	

Met het leerstofaanbod dat de school hanteert, is het mogelijk de kerndoelen te bereiken. Bij de kleutergroepen maakt de school gebruik van een kosmisch aanbod waarbij echter niet duidelijk is of de leraren hierbij ook de tussendoelen voor de kleuters betrekken. Een verantwoording over de bereikte doelen en de beheersing van de doelen door individuele leerlingen ontbreekt. Wel stelt de inspectie vast dat er sprake is van een rijke leeromgeving die kinderen uitdaagt om te leren en ontdekken. Voor de overige groepen maakt de school gebruik van een methodisch aanbod. Dit aanbod wordt voor alle leerlingen tot en met groep 8 gehanteerd. De school heeft een eerste aanzet gedaan om het montessori onderwijs te moderniseren, waarbij leraren de wens hebben om minder methodisch te gaan werken. Indien de school dit wil realiseren is het van belang dat leraren gedegen kennis hebben van de leerlijnen op de verschillende vakgebieden, om te voorkomen dat essentiële leermomenten onvoldoende aanbod komen.

Een aandachtspunt is bovendien het aanbod voor de beter presterende leerlingen. De school heeft veel leerlingen die meer aankunnen. Voor deze

leerlingen zijn extra materialen aanwezig en is er een plusklas ingericht. Maar er is nog geen sprake van een beleidsmatige aanpak, waarbij afspraken zijn vastgelegd hoe om te gaan met deze leerlingen en welk aanbod hier dan bij hoort.

Didactisch handelen en afstemming

Didactisch handelen		1	2	3	4
5.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.		•		
5.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.		•		
5.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Afstemming		1	2	3	4
6.1	De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		•		
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		•		
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		•		

De 8^e Montessorischool werkt met combinatiegroepen van twee jaarlagen. Binnen elke jaarlaag werkt de school vervolgens met een indeling in drie niveaus, waardoor elke leraar in ieder geval zes niveaus moet bedienen en daarnaast nog leerlingen heeft met extra onderwijsbehoeften. Hiervoor is het nodig dat leraren over goede didactische kwaliteiten beschikken en in staat zijn tot goed klassenmanagement. Om een beeld te krijgen van de kwaliteit van het lesgeven en de manier waarop de leraren hun instructie en de leerstof afstemmen op de verschillen in onderwijsbehoeften, hebben de intern begeleider en de adjunct directeur samen met de inspecteurs lessen bezocht. We hebben vastgesteld dat het didactisch handelen en de afstemming schoolbreed onvoldoende zijn. In meerdere bezochte lessen ontbreekt het aan een heldere uitleg van de leerstof (indicator 5.1). Leraren geven niet altijd het lesdoel aan, geven geen effectieve en korte instructie en is in meerdere lessituaties sprake van gemiste kansen om op vragen van leerlingen in te gaan. In verschillende lessen constateert de inspectie dat leraren wel feedback geven op het antwoord maar vrijwel niet op het proces. Regelmatig nagaan of leerlingen de stof begrijpen en hoe leerlingen tot een antwoord komen, is essentieel voor het leerproces van leerlingen. Dit geldt voor alle leerlingen maar zeker voor de minder presterende leerlingen. Juist deze leerlingen hebben baat bij een effectieve instructie die op hun niveau is toegespitst. In de praktijk blijkt dat een

deel van de basisinstructie voor hen te moeilijk is en niet effectief. Zij moeten dan tot de verlengde instructie wachten. Dit gaat ten koste van hun effectieve leertijd.

Het realiseren van een taakgerichte werksfeer door leraren is eveneens als zwak beoordeeld. Leraren geven een relatief lange instructie aan een jaarlaag wanneer de andere jaarlaag zelfstandig aan het werk is. In die tijd heeft de leraar weinig zicht op wat deze leerlingen doen en hoe hun werkhouding is (indicator 5.2). Wel blijkt tijdens de geobserveerde lessen dat de meeste leerlingen graag willen leren, hun aandacht bij de lessen houden en de opdrachten uitvoeren. Om deze reden is indicator 5.3 als voldoende beoordeeld.

Ook de afstemming vraagt om verbetering. Tijdens de lessen blijkt dat leraren maar heel summier differentiëren doordat de kinderen uit een jaarlaag vrijwel allemaal meedoen met de basisinstructie, ook als zij de stof al beheersen. Bovendien zijn de verwerkingsopdrachten in grote lijnen hetzelfde voor alle leerlingen, terwijl de niveaus van de leerlingen uiteenlopen. De leraren kunnen hierin verbetering aanbrengen door alleen die leerlingen mee te laten doen die vragen om extra uitleg of extra uitleg nodig hebben. De overige leerlingen kunnen meer verantwoordelijkheid krijgen voor hun eigen leerproces. Anders gezegd vanuit de Montessorigedachte 'leer mij het zelf te doen'. Op die manier heeft de leraar ook meer tijd voor leerlingen die de instructie/lesjes daadwerkelijk nodig hebben en kunnen zij voor deze leerlingen ook meer ondersteunende Montessorimaterialen in zetten.

Begeleiding en zorg

Begeleiding		1	2	3	4
7.1*	De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.		•		

Zorg		1	2	3	4
8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.		•		
8.2	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.		•		
8.3*	De school voert de zorg planmatig uit.		•		
8.4	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.		•		

Het systeem van begeleiding en zorg voor leerlingen beoordeelt de inspectie op alle onderzochte indicatoren als zwak.

Allereerst geldt dit voor het volgsysteem dat de leraren gebruiken in de kleutergroepen (indicator 7.1). Het 'hokjessysteem' dat de school volgens de Montessoriwerkwijze gebruikt, wordt niet systematisch ingezet voor het volgen en in kaart brengen van de ontwikkeling van de kleuters. Er zijn geen eenduidige afspraken over wat leraren invullen en hoe vaak zij dit doen. Waarmee het systeem leraarafhankelijk is.

De leraren maken allemaal gebruik van groepsplannen, waarin zij drie instructieniveaus hanteren. Leerlingen worden ingedeeld op basis van de cito-resultaten. De leraren hebben in het verleden nooit als taak gehad om de toetsresultaten te analyseren. De verantwoordelijkheid hiervoor heeft bij de intern begeleider gelegen. Door de vele wisselingen in de invulling van deze functie, is een nadere analyse van toetsgegevens niet uitgevoerd. Hierdoor zijn eventuele stagnaties en leerachterstanden niet tijdig gesignaleerd (indicator 8.1). De resultaten van methodetoetsen spelen bovendien geen rol in de indeling in instructieniveaus of de aanpassing van het lesaanbod. Ook deze toetsen worden niet geanalyseerd waardoor leerlingen niet op tijd de hulp krijgen die zij nodig hebben. Het is van belang dat leraren een grondige foutenanalyse maken van de toetsen, de oorzaak van de stagnatie proberen te achterhalen en hier conclusies aan verbinden voor de inrichting van hun lessen (indicator 8.2).

Een voorwaarde voor een planmatige uitvoering van de zorg, is dat de school haar gegevens voor individuele leerlingen goed op orde heeft (indicator 8.3). Hiervan is op de school nu geen sprake. Met de wisselingen van intern begeleiders is veel werk blijven liggen. De huidige interim intern begeleider is druk bezig alle benodigde gegevens in kaart te brengen om zo een beeld te krijgen van welke leerlingen in welke mate zorg nodig hebben. Daarnaast moeten er op schoolniveau criteria worden vastgesteld over wanneer extra ondersteuning of extra uitdaging nodig is. Tenslotte is het van belang om zowel leraren als ouders in dit proces mee te nemen en de leerlingdossiers opnieuw op te stellen. Dit proces is echter nog niet voltooid en hiermee is er dus ook geen garantie dat alle leerlingen die hiervoor in aanmerking komen, de benodigde zorg daadwerkelijk krijgen. Hieruit voortvloeiend is het niet mogelijk de effecten van de zorg te evalueren (indicator 8.4).

Kwaliteitszorg en voorwaarden voor kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg		1	2	3	4
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingpopulatie.		•		
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.			•	

Kwaliteitszorg		1	2	3	4
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.		•		
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		•		

Voorwaarden voor kwaliteitszorg		1	2	3	4
10.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.		•		
10.2	De schoolontwikkeling is verbonden met de visie op onderwijs, zoals geformuleerd in het schoolplan.		•		

De kwaliteitszorg vraagt op verschillende punten om verbetering, evenals de voorwaarden hiervoor.

Allereerst is het van groot belang dat de school goed zicht krijgt op de leerlingpopulatie. Op dit moment weet de school globaal wat de kenmerken van de leerlingen zijn maar dit is niet toereikend om gericht op te sturen. Zo kan de directie wel aangeven dat er meer- en hoogbegaafden op de school zitten maar niet hoe hoog het percentage is en tot welke consequenties dit leidt in het onderwijsproces. De intern begeleider en de adjunct directeur hebben samen een eerste aanzet gegeven om de resultaten op schoolniveau in kaart te brengen (indicator 9.2). Zij hebben hiermee een goed overzicht over de scores in de verschillende groepen en hebben daarmee zicht op wat goed gaat en wat niet. Opvallende zaken hebben zij eveneens aangekaart en deze aan het team gepresenteerd. Een volgende stap die nog niet gezet is, is het zoeken naar verklaringen voor de resultaten en het vaststellen wat dit betekent voor de inrichting van het onderwijs. Ook het vaststellen van streefdoelen die passen bij de leerlingpopulatie, gebaseerd op hoge verwachtingen is nog niet aan de orde evenals een systematische evaluatie van alle onderdelen van het onderwijsleerproces (methoden, de onderwijstijd, het didactisch handelen en de zorg en begeleiding - indicator 9.3). Dit neemt niet weg dat de huidige directeur in de korte tijd die zij leiding geeft aan de school, al veel werk heeft verzet. Er is een aanzet gegeven om de visie aan te scherpen in de lijn van modern Montessori onderwijs. Er is gewerkt aan een managementstructuur om te komen tot een duidelijke aansturing en het vastleggen van taken en verantwoordelijkheden. Daarnaast is in kaart gebracht welke onderdelen kwaliteitsverbetering behoeven. Leraren nemen ondertussen deel aan verschillende werkgroepen en er is een plan om de interne en externe communicatie met onder andere ouders te verbeteren. Hoewel de planmatigheid van alle verbeteringen sterker kan, is deze wel als voldoende beoordeeld. Van

een borging van de gerealiseerde kwaliteit is echter, gezien de fase in het proces, nog geen sprake.

Zowel de directie als het bestuur realiseren zich dat een kwaliteitsslag nodig is op de 8^e Montessorischool. De personele bezetting op de school is hierbij echter een sterk belemmerende factor. Door de vele en frequente wisselingen van cruciale mensen als directeur en intern begeleiders, heeft de onderwijsverbetering te lang stil gelegen. Met het voorgenomen vertrek van de huidige interim directeur komt de continuïteit opnieuw onder druk te staan. De grootte van de school en de twee verschillende locaties maken de aansturing van extra belang om eenheid in het team te houden. Het is aan het bestuur om in de voorwaarden hiervoor een verbetering aan te brengen. De school heeft behoefte aan een duidelijke leiding die een professionele schoolcultuur neerzet en, in samenspraak met het team, een duidelijke visie formuleert en het onderwijs hiernaar inricht.

Naleving wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving		Ja	Nee
NT1A	De inspectie is in het bezit gesteld van de geldende schoolgids (art. 16, lid 2 en 3, WPO).	•	
NT2A	De inspectie is in het bezit gesteld van het geldende schoolplan (art. 16, lid 1 en 3, WPO).	•	
NT4A	Er is voldoende onderwijstijd geprogrammeerd om te kunnen voldoen aan de daarvoor gestelde minima (art. 8, lid 7 onder b, WPO).	•	

De inspectie concludeert dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.

4 REACTIE VAN HET BESTUUR

Dit rapport beschrijft de oordelen van de inspectie over de kwaliteit van het onderwijs op de 8e Montessorischool Zeeburg.

We hebben de school en het bestuur gevraagd om de ontwikkelrichting aan te geven op basis van de eigen kwaliteitsoordelen en die van de inspectie en welke stappen de school gaat ondernemen om de kwaliteit weer op orde te krijgen.

Hieronder geeft het bestuur zijn reactie:

Het bestuur van de stichting Samen Tussen Amstel en IJ heeft kennis genomen van de bevindingen van de inspectie n.a.v. het kwaliteitsonderzoek op 4 juli 2016.

Ondanks de schok die de kwalificatie van het toegekende arrangement zowel bij het bestuur als personeel en ouders teweeg bracht, is er direct voor gekozen voor een intensieve aanpak om binnen 1 jaar weer de kwaliteit te leveren die van deze school verwacht mag worden.

Leidend in de activiteiten die inmiddels zijn opgezet om te komen tot de beoogde kwaliteitsverbetering zijn de in deze rapportage geconstateerde tekortkomingen.

Om dit te realiseren heeft het bestuur, nadat ouders uitvoerig en volledig zijn geïnformeerd, direct een interim directeur aangesteld met ruime ervaring in soortgelijke trajecten van kwaliteitsverbetering. De opdracht van de interim directeur is om ervoor te zorgen dat alle indicatoren uit het kwaliteitsonderzoek binnen een jaar weer op minimaal voldoende niveau zijn.

Daarnaast heeft het bestuur ook de overeenkomst met interim intern begeleider met een jaar verlengd. Zoals in de rapportage staat beschreven was haar inzet van een drietal maanden al zichtbaar binnen het domein "begeleiding en zorg" maar heeft deze inzet tijd nodig om dit onderdeel geheel in de school te implementeren.

Samen met de nieuwe aangestelde adjunct directeur die lange ervaring heeft als intern begeleider op diverse scholen, zijn beide interim functionarissen verantwoordelijk voor het plan van aanpak dat eind september 2016 aan het bestuur wordt gepresenteerd.

In overleg met de contactinspecteur en de inspecteur die leidend was in het kwaliteitsonderzoek wordt het plan van aanpak naast het toezichtplan van de inspectie gezet. Op deze wijze kunnen beide organisaties volgen of het traject volgens plan verloopt en wordt de feedback uit de voortgangsgesprekken tussen bestuur en inspectie gebruikt om zo snel mogelijk weer een basisarrangement te verkrijgen.

5 OPZET VAN HET ONDERZOEK

Op 4 juli 2016 hebben de volgende onderzoeksactiviteiten plaatsgevonden:

- een documentenanalyse;
- gesprekken met verschillende groepen belanghebbenden: schoolleiding, intern begeleiders, leraren en leerlingen;
- observaties van de onderwijspraktijk in een aantal groepen. Deze observaties hebben wij samen met observanten van de school uitgevoerd.

We hebben een feedbackgesprek gevoerd met het bestuur, de schoolleiding en de intern begeleiders van de school. In dit gesprek hebben we onze bevindingen en oordelen besproken en heeft de school aangegeven wat zij gaat doen met deze bevindingen.